

عنوان مقاله:

نظام مندی دیدگاه سعیدالدین فرغانی در تبیین قاعده عرفانی «اجمال و تفصیل» مطالعه موردی: تبیین مراتب نظام هستی

محل انتشار:

مجله ادیان و عرفان، دوره 56، شماره 2 (سال: 1402)

تعداد صفحات اصل مقاله: 27

نویسنده:

محمد میری - استادیار، گروه اخلاق و معارف اسلامی، دانشکده معارف و اندیشه اسلامی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

خلاصه مقاله:

مساله اصلی پژوهش حاضر بر مبنای تحلیل قاعده «اجمال و تفصیل» و کاربری آن در تبیین مراتب نظام هستی از منظر سعیدالدین فرغانی شکل گرفته است و پاسخ به جوانب مساله فوق را به روش تحلیلی اسنادی دنبال کرده است. «اجمال و تفصیل» یا «جمع و فرق» از مبانی کلیدی و تاثیرگذار در عرفان نظری است. به باور اهل معرفت، موجودات در مراتب بالاتر هستی، معمولاً دارای گونه ای از کلیت و شمول وجودی هستند که با حفظ وحدت و اجمال خود، وجود جمعی کثرات مادون خود هم هستند. با اینکه کثرات مادون در آن موطن عالی مجال ظهور ندارند، اما تنزل آن حقیقت اجمالی، تفصیل حقایق مندرج در آن را به همراه خواهد داشت. فرغانی مبتکر این قاعده عرفانی نیست، اما توانست آن را در نظام عرفان نظری، به خوبی پردازش کند. رد پای این قاعده کلی را در جای جای هستی شناسی فرغانی می توان یافت. به گونه ای که او در ارائه یک تحلیل نظام مند و سازوار درباره چگونگی و چرایی تنزل تجلی وجود در مراتب هستی، از این قاعده بیشترین بهره را برده است. وی بر پایه این قاعده توضیح می دهد که چگونه تجلی حق تعالی، ابتدا در تعیین اول، مجمل بود و سپس در تعیین ثانی مفصل شد و این تفصیل تعیین ثانی، در قلم اعلی مجمل شد و این اجمال قلم، در لوح تفصیل یافت و این سلسله به همین ترتیب در مجرای عرش و کرسی و عنصر اعظم و ارکان اربعه و افلاک و موالید ثلاث و آدم و خلفای او و پیامبر اکرم (ص) و خلفای ایشان به سیر خود ادامه داد و در نهایت به نقطه پایانی عمر دنیا و مبدا قیامت منتهی می شود. فرضیه این تحقیق آن است که فرغانی یکی از بهترین تبیین های قاعده «اجمال و تفصیل» را ارائه داده و از این قاعده به گونه ای کاملاً کاربردی در تحلیل مراتب نظام هستی بهره برده است.

کلمات کلیدی:

سعید الدین فرغانی، اجمال و تفصیل، جمع و فرق، تجلی، مراتب نظام هستی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1955136>

